

Üniversite Öğrencilerinde İşlevsel Olmayan Romantik İnançlarla Çelişik Duygulu Cinsiyetçiliğin ve İlişki Deneyiminin İlişkisi

Relations of Dysfunctional Romantic Beliefs with Ambivalent Sexism and Relationship Experience in University Students

Dr. Öğr. Üyesi Timuçin AKTAN¹, Psk. Handesu ASKER²

Öz

Romantik inançlar, kişinin ilişkiden beklentilerini belirlemekte ve bu beklentilerin gerçekçi olmaması ilişkinin işlevselliğini bozabilmektedir. İşlevsel olmayan romantik inançlar, kadınların zayıf ve korunmaya muhtaç olduğuna dair cinsiyetçi inançlarla paralellik göstermektedir. Bu doğrultuda, bu araştırmada üniversite öğrencilerinin işlevsel olmayan romantik inançlarıyla cinsiyetçiliğin ilişkisini incelemek amaçlanmıştır. Çalışma, bir vakıf üniversitesinin çeşitli bölümlerinde okuyan 102 kadın ve 48 erkek olmak üzere toplam 150 katılımcıyla yürütülmüştür. Katılımcılardan, "Romantik İnançlar Ölçeği", "Çelişik Duygulu Cinsiyetçilik Ölçeği" ve "Erkeklerle İlişkin Çelişik Duygular Ölçeği" ile birlikte demografik bilgi formunu doldurmaları istenmiştir. Çalışmanın bulguları hem erkeklere hem de kadınlara yönelik korumacı tutumların gerçekçi olmayan romantik inançları pozitif yönde yordadığını göstermiştir. Elde edilen bulgular, cinsiyet ve ilişki deneyimi değişkenleriyle ilişkilendirilerek tartışılmıştır.

Anahtar Kelimeler: Romantik inançlar, çelişik duygulu cinsiyetçilik, ilişki deneyimi

Makale Türü: Araştırma

Abstract

Romantic beliefs are one of the important correlates of relationship expectancies. For that reason, unrealistic beliefs and expectations about relationships can harm relationship functionality. These kinds of dysfunctional beliefs about relationships seem to be in line with sexist beliefs which depict (romantic) female partner as weak and as in a need for protection. The aim of the study was to investigate the relations between sexism and dysfunctional romantic beliefs. One hundred and fifty students (102 females and 48 males) of a private university participated to the study. Participants completed "Romantic Beliefs Scale", "Ambivalent Sexism Inventory", "Ambivalence toward Men Inventory" and Demographic Information Form. Findings showed that benevolent sexist beliefs, but not hostile ones, towards both men and women predicted dysfunctional romantic beliefs. Findings were discussed in relation with gender and relationship experience.

Keywords: Romantic beliefs, ambivalent sexism, relationship experience

Paper Type: Research

¹Afyon Kocatepe Üniversitesi, Fen-Edebiyat Fakültesi, taktan@aku.edu.tr.

²Nuh Naci Yazgan Üniversitesi, Fen-Edebiyat Fakültesi, su.hande.5@gmail.com.

Atf için (to cite): Aktan, T. ve Asker, H (2020). Üniversite öğrencilerinde işlevsel olmayan romantik inançlarla çelişik duygulu cinsiyetçiliğin ve ilişki deneyiminin ilişkisi. *Afyon Kocatepe Üniversitesi Sosyal Bilimler Dergisi*, 22(3), 635-653.

Giriş

Üniversite yaşamıyla birlikte genç yetişkinlerin psiko-sosyal gelişiminde yakın ilişkiler artan bir önem kazanmaktadır. Bu dönemde kurulan romantik ilişkiler, genç yetişkinlerin gelecekteki evliliklerinin temelini oluşturabilmektedir (Karabacak ve Çiftçi, 2016; Küçükarslan, 2011). Türkiye'de üniversite öğrencilerinin evlilik için en uygun yaş olarak yaklaşık 22-29 yaş arası görmeleri, üniversite yıllarında evlilik kararlarını verme eğiliminde olduklarını düşündürmektedir (Ondaş, 2007; Türkaslan ve Suleymanov, 2010). Bu nedenle, üniversite yıllarındaki romantik ilişkilerin niteliğinin, yetişkinlik dönemindeki uzun süreli ilişkilerin niteliğiyle ilişkili olması beklenebilir.

Romantik ilişkilerin niteliğini belirleyebilecek önemli değişkenlerden biri ilişkiye yönelik inançların işlevselliğidir (Epstein ve Eidelson, 1981). Bu nedenle, uzun süreli ilişkilerin başlangıç aşamasında olan üniversite öğrencilerinde, ilişki işlevselliğini bozabilecek romantik inançları ve bu inançların olası kaynaklarını incelemek önem kazanmaktadır. Bu çalışmada işlevsel olmayan romantik inançları biçimlendirebilecek bir değişken olarak çelişik duygulu cinsiyetçilik (Glick ve Fiske, 1996) ele alınmıştır.

1. Romantik İnançların İlişki İşlevselliği ile İlişkisi

Özellikle endüstrileşmiş toplumlarda romantik aşk, eş seçiminin ve yakın ilişkinin temelini oluşturan bir ideal olarak sunulmaktadır (Dion, ve Dion, 1996; Medora, Larson, Hortaçsu, ve Dave, 2002; Sprecher ve Metts, 1989). Potansiyel ya da mevcut sevgiliyle (partner) ilişki hakkındaki söz konusu romantikleştirme, kişinin sevgilisi/ilişkisi ile ilgili beklentilerini, atıflarını ve kriterlerini biçimlendirerek ilişki yönelimine şekil vermektedir. Gerçek aşkın her türlü güclüğü aşacağı, kişinin yaşadığı aşkın ilk ve yaşayabileceği tek aşkı olduğu, ilk görüşte aşkın mümkün olduğu ve sevgilinin/eşin gerçekçi olmayan şekilde idealize edildiği romantik inançlar, devam eden bir ilişkide abartılmış beklentileri sevgilinin/eşin karşılayamaması durumunda ilişkinin kalitesine zarar verebilir (Metts ve Cupach, 1990; Sprecher ve Metts, 1989). Her ne kadar bu inançlar tutkulu aşkla ilişkili olsa da Sprecher ve Metts (1999) katı bir şekilde devam ettirilen romantik inançların ilişkideki dönüşümlere (örn. sevgililik ilişkisinden evliliğe geçiş) uyum sağlamayı engellediği için işlevsiz olabileceklerini belirtmiştir.

Çeşitli çalışmalar, romantik ilişkilere yönelik işlevsel olmayan inançların ilişki doyumu üzerinde olumsuz etkisi olduğuna işaret etmektedir. İşlevsel olmayan inançların üniversite öğrencilerinin yakın ilişkilerinde ilişkiden alınan doyumu (Metts ve Cupach, 1990; Stackert ve Bursik, 2003), evli çiftlerde ise evlilik doyumunu azalttığı bulunmuştur (Bradbury ve Fincham, 1993; Moller ve Van Zyl, 1991). Bu durumun önemli bir kaynağı, işlevsel olmayan romantik inançları yüksek olan bireylerin ilişkisel problemlerini çözmede de işlevsel olmayan yöntemlere yönelmeleri (Christian, O'Leary ve Vivian, 1994; Kaygusuz, 2013; Metts ve Cupach, 1990) ve/veya ilişkideki uyumlarının azalması olabilir (Moller ve Van Zyl, 1991).

Romantik inançlar, her ne kadar devam eden bir ilişkinin işleyişinde olumsuz çıktılara yol açıyor olsa da ilişkinin başlangıcında işlevsel bir yöne sahip olabilirler (Medora ve arkadaşları, 2002; Sharp ve Ganong, 2000). Bu inançlar, bireylerin sevgililerinin olumlu özelliklerine daha fazla odaklanmalarını (Murray ve Holmes, 1997) ve ilişkilerine daha fazla bağlılıkta (commitment) bulunmalarını sağlayarak onları bir ilişkiyi başlatma ve devam ettirmeye daha fazla güdüyor olabilir. Örneğin, Karabacak ve Çiftçi (2016) akılcı olmayan romantik inançlardan "Aşırı Beklentiler", "Sosyal Zaman Kullanımı" ve "Zihin Okuma" alt boyutlarında yüksek puan almanın, üniversite öğrencilerinde evliliğe yönelik olumlu tutumlarla ilişkili olduğunu bulmuştur. Bu durumun olası bir nedeni evlilik planı yapma eğiliminde olan bireylerin gelecekteki ilişkisini idealleştirmesidir. Bu yorumla ilişkili olarak, araştırmacılar farklı cinsiyetlerin birbirlerini anlamasının mümkün olmadığı inancı ile ilişkili olan "Cinsiyet Farklılıkları" alt ölçeği ve farklı düşünmenin ilişki için yıkıcı olduğunu dile getiren "Farklı

Düşünmek" alt ölçeğinden alınan puanlar ile evlilik tutumları arasında negatif yönde bir ilişki olduğunu bulmuştur.

Mevcut bir ilişkiyi devam ettirmeyle romantik inançların ilişkili olduğuna dair bir diğer bulgu Gizir (2013) tarafından sunulmuştur. Araştırmacı, mevcut bir sevgilisi olan üniversite öğrencilerinde çiftlerin birbirlerine tamamen açık olması, birbirinin zihnini okuyabilmesi, her şeyi birlikte yapması, birbirlerinin bütün ihtiyaçlarını karşılayabilmesi ve birbirlerini değiştirebilmeleri gerektiği şeklindeki inançların daha güçlü olduğunu bulmuştur. Çalışmanın ilginç bir bulgusu ise işlevsel olmayan bu inançlar açısından geçmişte ilişki yaşayıp yaşamamanın anlamlı farklılaşma yaratmamış olmasıdır. Söz konusu bulgu, işlevsel olmayan romantik inançların kişinin geçmiş ilişki deneyiminden ziyade mevcut ilişkisinin korunması ve devam ettirilmesi ile ilgili olduğunu ve ilişkiye bağlılığa karşılık geldiğini düşündürmektedir.

Benzer şekilde, Sprecher ve Metts (1999) romantik ilişkisi olan üniversite öğrencisi çiftlerle yürüttükleri boylamsal çalışmada çiftlerin romantik inançlarının başlangıçta yüksek olduğunu, ancak ilişki ilerledikçe bu inançların azaldığını gözlemiştir. Romantik inançlardaki bu azalma, sadece flört ilişkisinden nişanlanmaya geçen çiftlerde gözlenmemiştir. Söz konusu durum, mevcut ilişkinin devam ettirilmesi açısından romantik inançların (ilgili çalışmada, "Aşk Bir Yolunu Bulur", "İlk ve Tek Aşk" ve "İdealleştirme" inançları) işlevsel olduğuna dikkat çekmektedir. Bununla birlikte, araştırmacılar ilişki kalitesiyle ilgili değişkenler olan aşk (love), bağlılık (commitment) ve doyum (satisfaction) ile romantik inançlar arasında pozitif yönde korelasyonlar bulmuşlardır. Ancak, romantik inançların aksine, bu çalışmada ilişki kalitesinin zaman içerisinde azalmadığı bulunmuştur. Bu durum, ilişki kalitesi ile ilgili değişkenler ile romantik inançların birbirinden bağımsız olabileceğini ve bu iki değişken arasında bir neden sonuç ilişkisi kurmanın yanıltıcı olabileceğini düşündürmektedir. Ayrıca, araştırmacılar "İlk Görüşte Aşk" ile ilgili inançların ilişki kalitesi ile ilgili değişkenlerle korelasyonlarının zayıf olduğunu ve bu boyutun diğer romantik inançlardan farklı olabileceğini belirtmiştir.

Romantik inançların ilişkinin başlatılması ve mevcut ilişkinin devam ettirilmesinde işlevsel olduğu ile ilgili bir diğer bulgu ise genellikle erkeklerin daha fazla romantik inanca sahip olmalarıdır (Küçükarslan, 2011; Sharp ve Ganong, 2000; Sprecher ve Metts, 1989; 1999). Geleneksel cinsiyet rolleri, erkeklerin ilişkiyi başlatan aktif taraf, kadınların ise ilişkiyi kabul eden görece pasif taraf olduğunu vurguladığı için erkeklerin daha fazla romantik inanca sahip olmasının işlevsel olduğu savunulmaktadır (Dion ve Dion, 1996; Eagly ve Mladinic, 1994). Bu durumun olası bir nedeni, romantik inançlara yüksek düzeyde sahip olmak, reddedilme riskine karşın, erkekleri ilişkiyi başlatan rolünü üstlenmeye güdülemesidir.

Cinsiyet rolleri ile romantik inançlar arasındaki ilişkiye ışık tutan önemli bir bulgu Stackert ve Bursik (2003) tarafından sunulmuştur. Araştırmacılar, üniversite öğrencileri ile yürüttükleri çalışmada, ilişkilerde anlaşmazlıkların yıkıcı olduğu ile ilgili işlevsel olmayan inançlar ile ilişki doyumunu arasındaki negatif korelasyonun sadece kadınlarda gözlendiğini, buna karşın ilişkide cinselliğin mükemmel olması gerektiğine yönelik işlevsel olmayan inançlar ile ilişki doyumunu arasındaki negatif korelasyonun ise sadece erkeklerde gözlendiğini bulmuştur. Kadınlarda gözlenen negatif korelasyonu, kadınların ilişkide yaşanan sorunlara karşı daha hassas olması ile açıklayan araştırmacılar (örneğin, Choo, Levine ve Hatfield, 1996; Wood, Rhodes ve Whelan, 1989) erkeklerde gözlenen negatif korelasyonu ise erkeklere atfedilen cinsel olarak aktif olma rolüyle ilişkilendirmişlerdir.

İşlevsel olmayan romantik inançlarla ilgili bulgular genel olarak değerlendirildiğinde, bu inançların ilişkiyi başlatma ve ilişkiye bağlılık açısından işlevsel olabileceğine, ancak ilişki devam ettikçe taraflar arasındaki uyumu bozarak, ya da kişileri işlevsel olmayan problem çözme stratejilerine yönlendirerek ilişki doyumunu azaltabileceğine işaret etmektedir. Bununla birlikte, cinsiyet ve romantik inançlar arasındaki ilişkiler, bu inançların geleneksel cinsiyet rolleriyle biçimlendiğini düşündürmektedir. Bu bağlamda, cinsiyetçi tutumların romantik inançlar ile ilişkisini incelemek önem kazanmaktadır.

2. Romantik İnançlar ile Cinsiyetçi Tutumlar Arasındaki İlişkiler

Romantik inançlar açısından gözlenen cinsiyet farklılıkları her ne kadar cinsiyet rolleri ile açıklanmış olsa da literatürde romantik inançların cinsiyetçilik ile ilişkisini doğrudan inceleyen çalışmalara rastlanmamaktadır. Cinsiyetçiliğin romantik ilişkiler ile ilişkisine dair az sayıdaki araştırma ise Çelişik Duygulu Cinsiyetçilik Kuramı (Ambivalent Sexism Theory - Glick ve Fiske, 1996; ayrıca bkz. Glick ve Fiske, 2001) çerçevesinde yürütülmüştür.

Cinsiyetçiliği, kadınlar ve erkekler arasında toplumda var olan eşitsizlikleri meşrulaştıran bir tutum olarak elen alan Fiske ve Glick (1996; 2001), cinsiyetçiliğin korumacı (benevolent) ve düşmanca (hostile) tutumlar şeklinde iki türü olduğunu belirtmiştir. Araştırmacılar, korumacı tutumların geleneksel cinsiyet rollerine uyan ev hanımı gibi kadın gruplarına, düşmanca tutumların ise geleneksel olmayan iş kadını ve feminist gibi kadınlara yönlendirildiğini savunmuştur. Bu iddiaları ile ilişkili olarak, Glick ve arkadaşları (2000) 19 ülkede çelişik duygulu cinsiyetçilik puanları ile ülkelerin cinsiyet eşitliği göstergeleri arasında negatif yönde korelasyonlar gözlemişlerdir. Benzer şekilde, erkeklere yönelik cinsiyetçi tutumları inceleyen araştırmacılar, erkeklere yönelik korumacı ve düşmanca cinsiyetçiliğin birbiri ile ilişkili iki ayrı yapı olduğunu (Glick ve Fiske, 1999) ve bu inançların da ülkelerin cinsiyetçilik göstergeleri ile benzer şekilde ilişkili olduğunu 16 ülkede göstermiştir (Glick ve arkadaşları, 2004).

Glick ve Fiske (2001) hem kadınlara hem de erkeklere yönelik korumacı ve düşmanca cinsiyetçiliğin benzer bir cinsiyetçi ideolojiden kaynaklandığını belirtmektedir. Araştırmacılar, ataerkil bir yapıya sahip olan toplumlarda cinsiyet temelli rol farklılaşmalarının (ekmek getiren ve koruyan erkek ile bakım veren kadın) ve tarafların birbirlerine yönelik deneyimledikleri heteroseksüel çekimin çelişik duygulu cinsiyetçiliği beslediğini savunmuşlardır. Bu çelişkili inançlar bir yandan kadınların zayıf olduğu ve erkekler tarafından korunması gerektiği şeklindeki korumacı tutumlar, diğer yandan ise erkeğin gücünü tehdit eden ve cinsiyet rollerinin dışına çıkan kadınlara yönelik bir cezalandırmayı içeren düşmanca tutumlar şeklinde gözlenmektedir. Erkeklere yönelik tutumlar ise erkeklerin yüksek statüsüne hayranlık ve onların koruyucu rolünü kabul etme şeklindeki korumacı tutumlar ve ataerkilliğe ve erkeklerin saldırganlığına içerleme şeklindeki düşmanca tutumlar şeklinde dışa vurulmaktadır (Glick ve Fiske, 1999). Bu inançların çelişik olarak adlandırılmasının önemli bir nedeni ise korumacı ve düşmanca tutumlar arasında pozitif yönde güçlü bir korelasyon gözlenmesidir (Glick ve Fiske, 2001; Glick ve arkadaşları, 2004). Söz konusu durum, korumacı cinsiyetçi tutumu yüksek olan bireylerin aynı zamanda düşmanca cinsiyetçi tutumlarının da yüksek olduğunu göstermektedir. Buna karşın, korumacı ve düşmanca tutumlar, cinsiyetçilik ile ilişkili farklı değişkenlerle özgün (unique) bir ilişki göstermektedir (Glick, Sakallı-Uğurlu, Ferreira ve Aguiar de Souza, 2002).

Düşmanca cinsiyetçilik olumsuz bir tona sahip olduğu için kadınlar tarafından daha fazla reddedilmekte (Glick ve arkadaşlarının, 2000), korumacı cinsiyetçilik ise olumlu bir ton içerdiği için gözden daha kolay kaçabilmektedir. Ancak, literatürde koruyucu cinsiyetçi tutumlara maruz kalmanın kadınların bilişsel görevlerdeki performansını, yetkin olmama ile ilgili düşünceleri aktive ederek bozduğu (Dumont, Sarlet ve Dardenne, 2010); kadınların korumacı cinsiyetçi bir tonda sunulan kısıtlamaları kabul etme eğiliminde oldukları (Moya ve arkadaşları, 2007); hem kadınların hem de erkeklerin korumacı cinsiyetçi ifadeleri cinsiyetçi olarak görmedikleri (Barreto ve Ellemers, 2005) ile ilgili bulgular bulunmaktadır. Bu gibi bulgular, koruyucu cinsiyetçiliğin gözden kaçan, ancak ataerkil cinsiyetçi sistemin devamını sağlayan bir rolü olduğuna dikkat çekmektedir (Jost ve Kay, 2005).

Korumacı cinsiyetçiliğin kadınların romantik ilişkilerdeki tercihlerini de biçimlendirdiğine yönelik çeşitli bulgular literatürde yer almaktadır. Eş/Sevgili tercihleri ile cinsiyetçi tutumlar arasındaki ilişkileri inceleyen çalışmalar korumacı cinsiyetçiliği yüksek olan kadınların statü sahibi olan ve kaynak sağlayan erkekleri tercih ettiğini, düşmanca cinsiyetçiliği yüksek olan erkeklerin ise fiziksel olarak çekici kadınlara yöneldiklerini (Travaglia, Overall ve

Sibley, 2009; ayrıca bkz. Eastwick ve arkadaşları, 2006); kadınların ideal bir eşte aradıkları özelliklerin (örn. kaynak sağlama ve güvenilir olma) korumacı, erkeklerinkinin ise (örn. ahlaklı olma ve geleneksel değerlere bağlı olma) düşmanca cinsiyetçilikle şekillendiğini (Lee, Fiske, Glick ve Chen, 2010) göstermiştir. Benzer şekilde, Bohner, Ahlborn ve Steiner (2010) üniversite öğrencisi kadınların kendilerine sunulan korumacı cinsiyetçi erkek profilini cinsiyetçi olmayan erkek profilinden daha fazla beğendiklerini ve korumacı cinsiyetçi erkeklerin daha nadir bulunduğu inandıklarını bulmuşlardır. Bu durumun olası bir nedeni, korumacı cinsiyetçiliğin *görünüşte* kadını yücelten olumlu bir tona sahip olmasıdır.

Söz konusu olumlu ton ilişkiyi başlatma ve kur yapma davranışlarını biçimlendirme açısından da önemlidir. Geleneksel cinsiyet rollerinde erkeklere atfedilen ilişkiyi başlatma rolü, onları ataerkil centilmenlik (paternalistic chivalry) göstererek kadınları etkileme çabasına yönlendirebilmektedir. Ataerkil centilmenliğin bir yandan kadınlara karşı korumacı ve kibar, diğer yandan ise kadınları sınırlayıcı inançları içerdiğini belirten Viki, Abrams ve Hutchison (2003), korumacı cinsiyetçiliği yüksek olan kadın ve erkek üniversite öğrencilerinin flört davranışlarında ataerkil centilmenliği daha fazla onayladığını bulmuştur. Benzer şekilde, Good ve Sanchez (2009) kadınların bakım verme rolü ile ilgili kalıpyargılar aktive edildiğinde erkeklerin ilişkiye bağlılık yöneliminin arttığını ve bu artışa korumacı cinsiyetçi tutumların aracılık ettiğini gözlemiştir.

Literatürdeki bulgular, korumacı cinsiyetçiliği yüksek erkeklerin yakın ilişki arama eğilimine girdiğine ve ataerkil centilmenliği bir kur yapma stratejisi olarak gördüğüne işaret etmektedir. Korumacı cinsiyetçiliği yüksek olan kadınların ise bu stratejiyi onaylama ve tercih etme eğiliminde oldukları görülmektedir. Bu çıkarımı destekleyen bir diğer bulguyu De Lemus, Moya ve Glick (2010) sunmuştur. Lise öğrencileri ile yaptıkları çalışmada araştırmacılar, oğlan çocukların ilişki deneyimi ile korumacı cinsiyetçilik düzeyleri arasında pozitif yönde bir korelasyon olduğunu bulmuşlardır. Araştırmacılar bu bulguyu, oğlan çocuklarının romantik ilgileri arttıkça kız arkadaşlarını çekmek için korumacı tutumları bir araç olarak kullandıkları şeklinde yorumlamışlardır. İlgili çalışmada elde edilen beklenmedik bir bulgu ise kız çocuklarının ilişki deneyimleri ile düşmanca cinsiyetçilik düzeyleri arasında pozitif yönde korelasyon gözlenmesidir. Araştırmacılar, söz konusu pozitif korelasyonun, romantik ilgisi yüksek olan kız çocuklarının kendilerini feministler gibi oğlan çocukları tarafından tercih edilmeyen kızlardan farklılaştırma çabalarını yansıttığını savunmuştur.

Devam etmekte olan ilişkilerde ise kadınların yüksek düzeyde korumacı cinsiyetçiliği sahip olması onların ilişkiden aldıkları doyumunu olumsuz yönde etkileyebilmektedir. Hammond ve Overall (2013) çiftlerle yürüttükleri boyamsal çalışmada korumacı cinsiyetçiliği yüksek olan kadınların ilişkileri sırasında karşılaştıkları problemlere karşı daha hassas olduğunu ve bu gibi problemler karşısında ilişki doyumlarında ciddi bir düşüşün olduğunu bulmuştur. Araştırmacılar, ilişki doyumundaki bu düşüşün, korumacı cinsiyetçiliği yüksek olan kadınların ilişkiye gösterdikleri bağlılık karşılığında sevgilisi tarafından yüceltilmeyi beklemelerinden kaynaklandığını savunmuştur. Bu gibi bulgular, korumacı cinsiyetçilik ve romantik inançların birbirleriyle ilişkili olduklarına ve romantik ilişkiler için olumsuz çıktuları olabileceğine işaret etmektedir.

3. Araştırmanın Amacı ve Önemi

Geçmiş araştırma bulguları genel olarak, işlevsel olmayan romantik inançların ilişki kalitesi ile ilgili olduğuna ve bu inançların cinsiyet rolleri ve ilişki deneyimi ile şekillendiğine işaret etmektedir. Ancak, işlevsel olmayan romantik inançlar ile cinsiyetçilik literatürlerinin birbirinden görece ilişkisiz olması dikkat çekmektedir. Her ne kadar Çelişik Duygulu Cinsiyetçilik Kuramı çerçevesinde yürütülen çalışmalar korumacı cinsiyetçi tutumlar ile romantik inançlar ve tercihlerin birbiriyle ilgili olabileceğine işaret etse de (Travaglia, Overall ve Sibley, 2009; Viki, Abrams ve Hutchison, 2003), ilgili alanyazında işlevsel olmayan

romantik inançlar ile cinsiyetçi tutumlar arasındaki ilişkiyi inceleyen bir çalışmaya tarafımızdan rastlanmamıştır.

Alan yazın genel olarak değerlendirildiğinde erkeklere ilişkiyi başlatma rolü atfedildiği için onların romantik inançlarının daha yüksek olduğu belirtilmiştir (Küçükarslan, 2011; Sharp ve Ganong, 2000; Sprecher ve Metts, 1989; 1999). Bununla birlikte, cinsiyetçilik alanındaki çalışmalar, erkeklerin kadınlara yönelik düşmanca cinsiyetçiliğinin ve erkeklere yönelik korumacı cinsiyetçiliğinin daha yüksek olduğunu göstermiştir. Söz konusu bulguların, yürütülen çalışmada da tekrarlanması beklenmiş ve aşağıdaki hipotez test edilmiştir.

H1: Kadın ve erkekler Romantik İnanç düzeyleri ve Cinsiyetçilik düzeyleri farklılaşmaktadır.

İlişki durumunun ve deneyiminin romantik inançlar ile ilişkili olduğuna dair literatürdeki tartışmalar, kişilerin geçmişte yaşadıkları ilişkiden ziyade mevcut bir ilişki içerisinde olmasının romantik inançları arttırdığına işaret etmektedir (Gizir, 2013; Küçükarslan, 2011; Sprecher ve Metts, 1999). Cinsiyetçilik alan yazınında ise ilişki durumu yerine ilişki deneyiminin cinsiyetçilik ile ilişkisi az sayıda çalışmada incelenmiştir (de-Lemus, Moya ve Glick, 2010). Bu nedenle, yürütülen çalışmada ilişki durumu ve deneyimi ile cinsiyetçiliğin ilişkisi bir araştırma sorusu olarak ele alınmıştır.

H2: Romantik İnanç düzeyi kişinin mevcut bir ilişkide olup olmamasına göre farklılaşmaktadır.

S1: Korumacı ve Düşmanca Cinsiyetçilik düzeyi kişinin ilişki durumu ve ilişki deneyimi ile ilişkisi nedir?

Yürütülen araştırmadan elde edilen bulguların alan yazınla uyumlu olduğunu göstermekle birlikte, geçmiş çalışmalarda ele alınmamış olan romantik inanç ve cinsiyetçilik arasındaki ilişkinin incelenmesi de amaçlanmıştır. Kadınlara ve erkeklere yönelik cinsiyetçi tutumların benzer olduğu yönündeki tartışmadan hareketle (Glick ve Fiske, 2001), korumacı tutumların (hem kadınlara hem de erkeklere yönelik) romantik inançları ile ilişkili olması beklenmiştir.

H3: Korumacı cinsiyetçi tutumlar ile Romantik İnançlar arasında bir ilişki bulunmaktadır.

4. Yöntem

4.1. Katılımcılar

Bir Vakıf Üniversitesinin farklı bölümlerde okuyan 150 katılımcının %68'i kadın ve %32'si erkeklerden oluşmuş ve katılımcıların yaşları 19 ile 25 arasında değişmiştir ($\bar{X}=20.98$, $SS=1.25$; Tablo 1). Hiçbir katılımcı cinsiyet sorusunda "diğer" seçeneğini işaretlemediği için, katılımcıların heteroseksüel yönelimli olduğu kabul edilmiştir.

Tablo 1. Katılımcıların yaş, cinsiyet ve romantik ilişki durumlarına göre dağılımı

		Kadın		Erkek		Toplam	
		$\bar{X}$	SS	$\bar{X}$	SS	$\bar{X}$	SS
Yaş (Yıl)		20.69	1.04	21.58	1.43	20.98	1.25
Mevcut İlişki Süresi (Ay)		29.06	20.79	32.75	32.62	30.41	25.50
Geçmiş İlişkilerin Ortalama Süresi (Ay)		15.16	13.89	14.50	13.67	14.91	13.73
		f	%	f	%	f	%
Geçmiş İlişki	Var	52	50.98	32	66.67	84	56.00
	Yok	50	49.02	16	33.33	66	44.00
Mevcut İlişki	Var	33	32.35	19	39.58	52	34.67
	Yok	69	67.65	29	60.42	98	65.33

En yüksek frekansla rapor edilen baba eğitiminin üniversite (%46), anne eğitiminin ise lise (%35,3) olduğu görülmüştür. Katılımcıların %34,7'si mevcut bir romantik ilişkisi olduğunu, %56'sı ise geçmişte romantik bir ilişki içinde bulunduğunu belirtmiştir. Mevcut romantik ilişkisi bulunanlar, ilişkilerinin süresinin 0.2 ay ile 108 ay arasında değiştiğini ($\bar{X} = 30.41$, $SS = 25.50$); geçmişte romantik ilişki yaşayanlar ise geçmiş ilişkilerinin süresinin 0.2 ay ile 77 ay arasında değiştiğini ($\bar{X} = 18.52$, $SS = 16.05$) belirtmiştir.

4.2. Ölçme Araçları

4.2.1. Romantik İnançlar Ölçeği (RİÖ)

Sprecher ve Metts (1989) tarafından geliştirilen ve Küçükarslan (2011) tarafından Türkçeye uyarlanan 15 maddelik ölçek romantik ilişkilere yönelik işlevsel olmayan inançları ölçmektedir. Ölçek, Aşk Bir Yol Bulur (ABYB - 6 madde; örn. "Birine aşık olursam, her türlü engele rağmen o ilişkiyi yürütebilirim"), İlk ve Tek Aşk (İVT - 3 madde; örn. "Gerçek aşkın sonsuza dek süreceğine inanırım"), İdealleştirme (İDL - 3 madde; örn. "Gerçek aşkımla olan ilişkim, mükemmele yakın olacaktır") ve İlk Görüşte Aşk (İGA - 3 madde; örn. "Gerçek aşkımlı bulduğumu, onunla tanışır tanışmaz anlarım") olmak üzere dört alt ölçekten oluşmaktadır. Küçükarslan (2011) yürüttüğü faktör analizleri sonucunda, İGA alt ölçeğindeki 1 numaralı maddeyi ve ABYB alt ölçeğindeki 13 numaralı maddeyi ölçekten çıkartmıştır. Araştırmacı, ölçeğin son formunda iç tutarlılık katsayılarının ABYB için .79, İVT için .69, İDL için .67 ve İGA için ise .50 olduğunu, tüm ölçek için .84 olarak hesaplandığını raporlamıştır. Bu çalışmada da ilgili maddeler analizlerden çıkarılmış, alt ölçekler için bu şekilde hesaplanan alfa güvenilirlik katsayılarının ABYB için .69, İVT için .65, İDL için .47 ve İGA için .40 tüm ölçek için ise .76 olduğu görülmüştür. Ölçekten alınan puanlardaki artış, romantik ilişkilere yönelik işlevsel olmayan inançlarda artışı göstermektedir.

4.2.2. Çelişik Duygulu Cinsiyetçilik Ölçeği (ÇDCÖ)

Glick ve Fiske (1996) tarafından geliştirilen ve Sakallı-Uğurlu (2002) tarafından Türkçeye uyarlanan ölçek hem kadınların hem de erkeklerin kadınlara yönelik cinsiyetçi tutumlarını ölçmeyi amaçlamaktadır. Yirmi iki maddelik ölçekteki maddelerin yarısı kadınlara yönelik düşmanca cinsiyetçiliği (DC; örn. "Kadınlar erkekler üzerinde kontrolü sağlayarak güç kazanmak hevesindedir") diğer yarısı ise korumacı cinsiyetçiliği (KC; örn. "Birçok kadın çok az erkekte olan bir saflığa sahiptir") ölçmektedir. Ölçek içerisindeki maddeler 6'lı Likert tipi skalada puanlanmaktadır (1: Kesinlikle Katılmıyorum- 6: Kesinlikle Katılıyorum). Sakallı-Uğurlu'nun (2002) çalışmasında iç tutarlılık katsayıları tüm ölçek için .85, DC için .87 ve KC için ise .78 olarak hesaplanmıştır. Bu çalışmada güvenilirlik katsayıları tüm ölçek için .87, DC için .84 ve KC için ise .81 olarak bulunmuştur. Ölçekten alınan puanlardaki artış, kadınlara yönelik cinsiyetçi inançların daha fazla onaylandığını göstermektedir.

4.2.3. Erkeklerle İlişkin Çelişik Duygular Ölçeği (EÇDÖ)

Glick ve Fiske (1996) tarafından geliştirilen ölçek hem kadınların hem de erkeklerin erkeklerle yönelik cinsiyetçi tutumlarını ölçmeyi amaçlamaktadır. Sakallı-Uğurlu (2008) tarafından Türkçeye uyarlanan ölçekteki on madde erkeklerle yönelik düşmanca tutumları (EDT; örn. "Erkekler toplumda kadınlardan daha fazla kontrole sahip olmak için her zaman çabalarlar"), dokuz madde ise korumacı tutumları (EKT; örn. "Erkekler temelde kadınlara maddi güvence sağlamak açısından yararlıdır") ölçmektedir. Ölçek içerisindeki maddeler 6'lı Likert tipi skalada puanlanmaktadır (1: Kesinlikle Katılmıyorum- 6: Kesinlikle Katılıyorum). Sakallı-Uğurlu'nun (2008) çalışmasında alfa katsayılarının tüm ölçek ve EDT için .82, EKT için ise .83 olduğu bulunmuştur. Bu çalışmada, güvenilirlikler EDT için .77, EKT için ise .83 olarak hesaplanmıştır. Ölçek puanlarındaki artış, erkeklerle yönelik cinsiyetçi tutumların daha fazla onaylandığını göstermektedir.

4.2.4. Demografik Bilgi Formu.

Katılımcıların cinsiyet, yaş ve anne-baba eğitim düzeyi gibi demografik özellikleri ile ilişki durumlarını ve deneyimlerini belirlemek amacıyla araştırmacılar tarafından oluşturulan Demografik Bilgi Formu kullanılmıştır. İlişki durumu, katılımcılardan hâlihazırda romantik bir ilişki yaşayıp yaşamadıkları ve geçmişte bir ilişkileri olup olmadığı sorularak belirlenmiştir. İlişki deneyimini ölçmek için ise mevcut ilişkisi (varsa) ne kadar süredir devam ettiği (Mevcut Sevgiliyle İlişki Süresi- MPİS), geçmişte kaç sevgilileri olduğu (Geçmiş İlişki Sayısı- GİS) ve her bir sevgilisiyle ilişki süresi hakkındaki sorularla ölçülmüştür (benzer bir ölçüm için bkz. De Lemus, Moya ve Glick, 2010). Katılımcıların geçmişteki sevgilileri ile ilişki süreleri, geçmiş ilişki sayısına bölünerek Geçmiş Sevgililerle Ortalama İlişki Süresi (GSOİS) hesaplanmıştır. GSOİS sık sevgili değiştirmenin bir göstergesi olarak kabul edilmiştir. GSOİS değerinin yüksek olması kişinin az sayıda sevgiliyle uzun süreli ilişki yaşadığını göstermektedir.

4.3. İşlem

Katılımcılar belli bir dersten araştırmaya katılım bonusu karşılığında sınıf ortamında ölçekleri doldurmuştur. Ölçekler katılımcılara sunulmadan önce çalışmanın genel amacı hakkında bilgilendirme yapılmıştır. Anonim şekilde ve gönüllülük esasına göre doldurulan ölçeklerin tamamlanması yaklaşık 30-40 dakika sürmüştür. Veri toplama aşamasının sonunda katılımcılar araştırmanın amacı ile ilgili olarak bilgilendirilmiştir.

5. Bulgular

5.1. Cinsiyet Açısından Romantik İnanç ve Cinsiyetçilik Düzeyindeki Farklılaşmalar

Araştırmanın birinci hipotezi bağlamında, romantik inançlar toplam puanı ve alt ölçek puanlarının cinsiyete göre farklılaşıp farklılaşmadığını incelemek için bağımsız gruplar t testleri yapılmıştır. Analiz sonuçları, erkeklerin toplam romantik inanç puanının ($\bar{X} = 3.48$, $SS = 0.50$) kadınlarınkinden ($\bar{X} = 3.26$, $SS = 0.62$) daha yüksek olduğunu ($t(147) = 2.18$, $p < .05$) ve yalnızca ABYB ve İVT alt ölçeklerinde erkeklerin kadınlardan daha yüksek puan aldıklarını göstermiştir ($t > 2.02$, $p < .05$; Tablo 2).

ÇDCÖ ve EÇDÖ ile ölçülen cinsiyetçilik puanları cinsiyete göre incelendiğinde erkeklerin DC ve KC alt boyutlarında kadınlardan daha yüksek puanlar aldıkları görülmüştür ($t \geq 2.10$, $p < .05$). Benzer şekilde, EÇDÖ'nün EKT alt boyutunda da erkeklerin kadınlardan daha yüksek puan aldığı bulunmuştur ($t(148) = 5.24$, $p < .001$; Tablo 2).

Tablo 2. Kadın ve erkeklerin arasında romantik inanç ve cinsiyetçilik açısından farklar

	Kadın		Erkek		t	Cohen d
	$\bar{X}$	SS	$\bar{X}$	SS		
RİÖ Toplam	3.26	0.62	3.48	0.50	2.18*	0.39
ABYB	3.44	0.74	3.80	0.56	3.03**	0.55
İVT	2.97	1.02	3.33	0.99	2.02*	0.36
İDL	3.55	0.84	3.52	0.71	-0.24	0.04
İGA	2.79	1.00	2.85	0.90	0.37	0.06
ÇDCÖ						
DC	3.18	0.90	3.81	0.73	4.25***	0.77
KC	3.44	0.95	3.77	0.73	2.09*	0.39
EÇDÖ						
EDT	3.87	0.85	3.61	0.73	-1.82	0.33
EKT	2.99	0.97	3.83	0.80	5.25***	0.94

* $p < .05$, ** $p < .01$, *** $p < .001$. ABYB = Aşk Bir Yolunu Bulur, İVT = İlk ve Tek Aşk, İDL = İdealleştirme, İGA = İlk Görüşte Aşk, ÇDCÖ = Çelişik Duygulu Cinsiyetçilik Ölçeği, DC = Düşmanca Cinsiyetçilik, KC = Korumacı Cinsiyetçilik, EÇDÖ = Erkeklerle İlişkin Çelişik Duygular Ölçeği, EDT = Erkeklerle İlişkin Düşmanca Tutumlar, EKT = Erkeklerle İlişkin Korumacı Tutumlar

5.2. İlişki Durumu ve Deneyiminin Romantik İnanç Düzeyi ve Cinsiyetçilik Düzeyi ile İlişkisi

Araştırmanın ikinci hipotezi ile ilişkili olarak geçmiş ve mevcut ilişki durumuna göre romantik inançlar toplam puanının farklılaşp farklılaşmadığını incelemek için 2 (Geçmiş İlişki: Var - Yok) X 2 (Mevcut İlişki: Var - Yok) gruplararası ANOVA analizi yapılmıştır. Analiz sonuçları, yalnızca şimdiki ilişki durumunun ana etkisinin anlamlı olduğunu ve mevcut bir sevgilisi bulunanların daha fazla romantik inanç rapor ettiklerini göstermiştir ($F(1, 145) = 5.43, p < .05$; Tablo 3).

Tablo 3. Geçmiş ve mevcut ilişki durumuna göre romantik inançlar ve cinsiyetçilik puanlarındaki farklılaşmalar

	Geçmişte Romantik İlişki	Mevcut Romantik İlişki				F
		Var		Yok		
		$\bar{X}$	SS	$\bar{X}$	SS	
RİÖ Toplam	Var	3.44	0.62	3.28	0.63	$F_{Mevcut}(1, 145)=5.43, p<.05$
	Yok	3.53	0.50	3.22	0.56	$F_{Geçmiş}(1, 145)=0.01, p=.91$
	Toplam	3.48	0.57	3.25	0.60	$F_{Etkileşim}(1, 145)=0.51, p=.48$
ABYB	Var	3.78	0.68	3.50	0.77	$F_{Mevcut}(1, 145)=8.01, p<.01$
	Yok	3.77	0.63	3.36	0.62	$F_{Geçmiş}(1, 145)=0.43, p=.51$
	Toplam	3.77	0.65	3.44	0.71	$F_{Etkileşim}(1, 145)=0.27, p=.61$
İVT	Var	3.29	1.17	2.80	0.92	$F_{Mevcut}(1, 145)=10.25, p<.01$
	Yok	3.64	0.93	3.02	0.98	$F_{Geçmiş}(1, 145)=2.82, p=.09$
	Toplam	3.44	1.07	2.89	0.95	$F_{Etkileşim}(1, 145)=0.13, p=.72$
İDL	Var	3.56	0.65	3.60	0.86	$F_{Mevcut}(1, 145)=0.46, p=.50$
	Yok	3.64	0.80	3.41	0.81	$F_{Geçmiş}(1, 145)=0.14, p=.71$
	Toplam	3.59	0.72	3.52	0.84	$F_{Etkileşim}(1, 145)=0.87, p=.35$
İGA	Var	2.66	0.97	2.96	0.97	$F_{Mevcut}(1, 145)=2.72, p=.10$
	Yok	2.59	1.08	2.85	0.88	$F_{Geçmiş}(1, 145)=0.30, p=.58$
	Toplam	2.63	1.01	2.91	0.93	$F_{Etkileşim}(1, 145)=0.01, p=.91$
<i>Wilk's Lambda = .85, F(4, 142) = 6.19, p < .001</i>						
ÇDCÖ DC	Var	3.75	0.73	3.27	0.87	$F_{Mevcut}(1, 143)=8.24, p<.01$
	Yok	3.56	0.83	3.17	0.99	$F_{Geçmiş}(1, 143)=0.82, p=.37$
	Toplam	3.66	0.78	3.23	0.92	$F_{Etkileşim}(1, 143)=0.08, p=.77$
KC	Var	3.63	0.95	3.54	0.85	$F_{Mevcut}(1, 143)=2.46, p=.12$
	Yok	3.77	0.67	3.38	1.02	$F_{Geçmiş}(1, 143)=0.00, p=.95$
	Toplam	3.70	0.83	3.47	0.93	$F_{Etkileşim}(1, 143)=0.88, p=.35$
EÇDÖ EDT	Var	4.06	0.82	3.68	0.83	$F_{Mevcut}(1, 143)=6.03, p<.05$
	Yok	3.92	0.65	3.68	0.85	$F_{Geçmiş}(1, 143)=0.33, p=.57$
	Toplam	4.00	0.74	3.68	0.84	$F_{Etkileşim}(1, 143)=0.19, p=.66$
EKT	Var	3.35	0.89	3.10	0.94	$F_{Mevcut}(1, 143)=5.77, p<.05$
	Yok	3.74	0.94	3.14	1.09	$F_{Geçmiş}(1, 143)=1.90, p=.17$
	Toplam	3.53	.93	3.12	1.01	$F_{Etkileşim}(1, 143)=0.82, p=.37$
<i>Wilk's Lambda = .92, F(4, 140) = 3.22, p < .05</i>						

MANOVA bulguları yalnızca Mevcut Romantik İlişki ana etkisinin anlamlı olduğunu gösterdiği için bu ana etkiye dair Wilk's Lambda değerleri ve ortalamalar verilmiştir. ABYB = Aşk Bir Yolunu Bulur, İVT = İlk ve Tek Aşk, İDL = İdealleştirme, İGA = İlk Görüşte Aşk, ÇDCÖ = Çelişik Duygulu Cinsiyetçilik Ölçeği, DC = Düşmanca Cinsiyetçilik, KC = Korumacı Cinsiyetçilik, EÇDÖ = Erkeklerle İlişkin Çelişik Duygular Ölçeği, EDT = Erkeklerle İlişkin Düşmanca Tutumlar, EKT = Erkeklerle İlişkin Korumacı Tutumlar

Aynı model alt ölçekler üzerinden MANOVA analizi ile test edildiğinde, ABYB ve İVT alt ölçeklerinde mevcut sevgilisi bulunanların daha yüksek puanlar aldıkları görülmüştür (*Wilk's Lambda* = .85, $F(4,142) = 6.19, p < .001$; alt ölçekler için sırasıyla, $F(1,145) = 8.01, p < .01$, $F(1,145) = 10.25, p < .01$). Geçmişteki ilişki deneyiminin ve etkileşim etkisinin ise herhangi bir alt ölçek puanı üzerinde anlamlı etkisi olmadığı görülmüştür.

Katılımcıların ilişki deneyimleri ve romantik inançları arasındaki ilişkileri incelemek için korelasyon analizleri yapılmıştır (Tablo 4). Bulgular, geçmişteki ilişkilerin ortalama süresinin ABYB, İDL ve RİÖ toplam puanı ile negatif yönde korelasyonu olduğunu ($r < -.25, p < .05$) göstermiştir. Son olarak, geçmişteki romantik ilişkilerin sayısı (GİS) romantik inançların ilişkili olmadığı bulunmuştur.

Tablo 4. Romantik inançlar ile ilişki deneyimi ve cinsiyetçiliğin ilişkisi

	sd	RİÖ				
		ABYB	İVT	İDL	İGA	RİÖ Toplam
İlişki Deneyimi						
MSİS	50	.11	.26	.10	.14	.23
GSOİS	81	-.25*	-.20	-.26*	-.17	-.31**
GİS	83	.02	-.02	-.04	-.08	-.03
ÇDCÖ						
DC	145	.21**	.22**	.11	-.02	.21**
KC	145	.30***	.27***	.37***	.13	.39***
EÇDÖ						
EDT	148	.08	.10	.15	.03	.13
EKT	148	.26***	.42***	.30***	.16	.42***

* $p < .05$, ** $p < .01$, *** $p < .001$. ABYB = Aşk Bir Yolunu Bulur, İVT = İlk ve Tek Aşk, İDL = İdealleştirme, İGA = İlk Görüşte Aşk, MSİS = Mevcut Sevgiliyle İlişki Süresi, GSOİS = Geçmiş Sevgililerle Ortalama İlişki Süresi, GİS = Geçmiş İlişki Sayısı, ÇDCÖ = Çelişik Duygulu Cinsiyetçilik Ölçeği, DC = Düşmanca Cinsiyetçilik, KC = Korumacı Cinsiyetçilik, EÇDÖ = Erkeklerle İlişkin Çelişik Duygular Ölçeği, EDT = Erkeklerle İlişkin Düşmanca Tutumlar, EKT = Erkeklerle İlişkin Korumacı Tutumlar

Araştırmanın birinci sorusu çerçevesinde, geçmiş ve mevcut ilişki durumuna göre ÇDCÖ ve EÇDÖ alt ölçek puanlarının farklılaşıp farklılaşmadığını incelemek için 2 (Geçmiş İlişki: Var - Yok) X 2 (Mevcut İlişki: Var - Yok) gruplar arası MANOVA analizi yürütülmüştür. Analiz sonuçları, mevcut ilişki durumu ana etkisinin anlamlı olduğunu (*Wilk's Lambda* = .92, $F(4, 140) = 3.22, p < .05$), geçmiş ilişkinin ve etkileşim etkisinin anlamlı olmadığını göstermiştir. İkili karşılaştırmalar, mevcut romantik ilişkisi olanların, olmayanlara göre DC, EDT ve EKT puanlarının daha yüksek olduğunu göstermiştir ($F > 5.76, p < .05$; Tablo 3).

İlişki süreleri ile cinsiyetçilik arasındaki ilişkiler incelendiğinde ise mevcut ilişki süresi ile EDT arasındaki pozitif korelasyon ($r(51) = .28, p < .05$) dışında ilişki deneyimi ölçümlerinin cinsiyetçilik ile ilişkili olmadığı görülmüştür.

5.3. Cinsiyetçilik ile Romantik İnançlar Arasındaki İlişkiler

Araştırmanın üçüncü hipotezi çerçevesinde, cinsiyetçilik ile romantik inançlar arasındaki ilişkileri incelemek için Pearson korelasyon katsayıları hesaplanmış ve Tablo 4'te sunulmuştur. DC ile ABYB ve İVT inancı ve RİÖ toplam puan arasında pozitif yönde anlamlı korelasyonlar bulunmuştur ($r > .21, p < .01$). Bununla birlikte KC'nin İGA inancı dışında diğer tüm alt ölçekler ve RİÖ toplam puanıyla pozitif yönde anlamlı korelasyonları olduğu görülmüştür ($r > .27, p < .001$). EKT'nin ise İGA alt boyutu hariç romantik inançların hepsiyle pozitif yönde korelasyonlara sahip olduğu görülmüştür ($r > .26, p < .01$).

5.4. Romantik İnançların Yordayıcıları

Analiz sonuçları genel olarak incelendiğinde, romantik inançlar ile en güçlü ilişkisi olan demografik değişkenlerin katılımcıların cinsiyeti, mevcut romantik ilişki durumu ve geçmişteki ortalama ilişki süresi olduğu görülmüştür. Bununla birlikte, cinsiyetçiliğin de romantik inançlar

ile ilişkili bir değişken olduğu tespit edilmiştir. Bu değişkenlerin birbirleriyle olan korelasyonlarını kontrol ederek romantik inançlar üzerindeki etkilerini incelemek için hiyerarşik regresyon analizleri yürütülmüştür. Böylece, araştırmanın üçüncü hipotezinde belirtildiği gibi Korumacı Cinsiyetçiliğin Romantik İnanç Düzeyi üzerindeki özgün (unique) etkisini incelemek amaçlanmıştır.

Hiyerarşik regresyon analizinde cinsiyet ve mevcut romantik ilişki durumu (MRİD) birinci basamakta, korumacı ve düşmanca cinsiyetçilik ise ikinci basamakta analize sokulmuştur. Katılımcıların yaklaşık yarısının (%44) geçmişte bir romantik ilişkisi olmadığı için geçmişteki ortalama ilişki süresi değişkeni analizlere dahil edilmeyerek katılımcı kaybindan kaçınılmıştır. Son olarak, ÇDCÖ ve EÇDÖ ölçeklerinden alınan puanlar arasında pozitif yönde yüksek korelasyonlar olduğu için bu iki ölçeğin aynı regresyon analizine sokulması eş-doğrusallık (colinearity) sorununa yol açmıştır. Eş-doğrusallık sorununu aşmak için regresyon analizleri ÇDCÖ ve EÇDÖ ölçeklerinden alınan puanlar için ayrı ayrı yürütülmüştür (Tablo 5).

Romantik inançlar toplam puanı üzerinden yürütülen regresyon analizinde ilk basamağın açıkladığı varyansın anlamlı olduğu ($R^2=.06$, $F(2,143)=4.47$, $p < .05$) ve önceki analizlerle uyumlu şekilde erkeklerin kadınlardan, mevcut ilişkisi olanların ise ilişkisi olmayanlardan daha fazla romantik inanç rapor ettikleri görülmüştür (sırasıyla, $\beta = -.21$, $SH = .10$, $t = -2.05$, $p < .05$; $\beta = .20$, $SH = .10$, $t = 2.01$, $p < .05$). İkinci basamağın da açıklanan varyansa katkısının anlamlı olduğu ($\Delta R^2=.12$, $\Delta F(2,141)=10.70$, $p<.001$) ve bu basamakta cinsiyet ve mevcut ilişki durumunun etkisinin anlamlılığını yitirdiği bulunmuştur. İkinci basamakta, kadınlara yönelik cinsiyetçi tutumlardan sadece KC'nin romantik inançlara pozitif yönde anlamlı bir katkısı olduğu gözlenmiştir ($\beta = .25$, $SH = .06$, $t = 4.31$, $p < .001$). Aynı analiz, ikinci basamakta erkeklere yönelik cinsiyetçi tutumlar ile yürütüldüğünde ise cinsiyet ve mevcut ilişki durumu etkilerinin anlamlılığını yitirdiği, sadece EKT'nin pozitif yönde anlamlı bir etkisinin olduğu görülmüştür ($\Delta R^2 = .12$, $\Delta F(2,141)= 10.75$, $p<.001$; $\beta = .23$, $SH = .05$, $t = 4.22$, $p < .001$).

Aynı regresyon modeli, ABYB alt ölçeğinden alınan puanlar ile yürütüldüğünde birinci basamağın açıkladığı varyansın anlamlı olduğu ($R^2 = .10$, $F(2,143)=8.07$, $p < .001$); erkeklerin ve mevcut romantik ilişkisi olanların ABYB inancının daha yüksek olduğu bulunmuştur (sırasıyla, $\beta = -.35$, $SH = .12$, $t = -2.91$, $p < .001$; $\beta = .30$, $SH = .12$, $t = 2.53$, $p < .01$). İkinci basamakta analize eklenen DC ve KC'nin açıklanan varyansa katkısının anlamlı olduğu ($\Delta R^2 = .06$, $\Delta F(2,141)= 4.73$, $p < .01$), bu basamakta cinsiyet ile mevcut ilişki durumunun anlamlılığını devam ettirdiği ve KC'nin pozitif yönde anlamlı bir etkisi olduğu görülmüştür ($\beta = .20$, $SH = .07$, $t = 2.82$, $p < .01$). Analizler, EDT ve EKT alt ölçek puanları ile yürütüldüğünde, ikinci basamağın açıklanan varyansa katkısının anlamlı olmadığı görülmüştür.

İVT inancı üzerinde de demografik değişkenlerin açıkladıkları varyansın anlamlı olduğu ($R^2=.08$, $F(2,143)=6.63$, $p < .01$) ve mevcut ilişki durumunun anlamlı bir etkisi olduğu görülmüştür ($\beta = .51$, $SH = .17$, $t = 2.99$, $p < .01$). İkinci basamakta, kadınlara yönelik cinsiyetçi tutumların analize katılmasıyla birlikte açıklanan varyansta anlamlı bir artış gözlenmiş ($\Delta R^2=.05$, $\Delta F(2,141)=4.15$, $p < .05$) ve bu basamakta da mevcut ilişki durumunun anlamlı etkisini devam ettirdiği görülmüştür. İkinci basamakta KC'nin pozitif yöndeki etkisinin de anlamlı olduğu gözlenmiştir ($\beta = .25$, $SH = .10$, $t = 2.43$, $p < .05$). Analizler erkeklere yönelik cinsiyetçi tutumlar ile yürütüldüğünde benzer sonuçlar elde edilmiş ve EKT'nin pozitif yöndeki etkisinin anlamlı olduğu bulunmuştur ($\Delta R^2=.12$, $\Delta F(2, 141)=10.48$, $p < .001$; $\beta = .41$, $SH = .09$, $t = 4.40$, $p < .001$).

Tablo 5. Romantik inançlar üzerinde cinsiyet, mevcut ilişki durumu ve cinsiyetçiliğin etkisi

		RİÖ Toplam			ABYB			İVT			İDL			İGA		
		β	SH	t	β	SH	t	β	SH	t	β	SH	t	β	SH	t
B1	Cinsiyet	-.21	.10	-2.05*	-.35	.12	-2.91***	-.32	.17	-1.83	.06	.14	.40	-.10	.17	-.62
	MRİD	.20	.10	2.01*	.30	.12	2.53**	.51	.17	2.99**	.09	.14	.68	-.34	.16	-2.07*
		$R^2=.06, F(2,143)=4.47^*$			$R^2=.10, F(2,143)=8.07^{***}$			$R^2=.08, F(2,143)=6.63^{**}$			$R^2=.00, F(2,143)=.29$			$R^2=.03, F(2,143)=2.24$		
B2	Cinsiyet	-.15	.10	-1.45	-.30	.12	-2.38*	-.22	.18	-1.23	.13	.14	.97	-.10	.18	-.56
	MRİD	.16	.10	1.69	.26	.12	2.24*	.45	.17	2.62**	.05	.13	.35	-.34	.17	-2.04*
	DC	-.03	.06	-.42	-.01	.07	-.16	.03	.11	.30	-.06	.08	-.74	-.10	.10	-.94
	KC	.25	.06	4.31***	.20	.07	2.82**	.25	.10	2.43*	.36	.08	4.69***	.20	.10	2.04*
		$\Delta R^2=.12, \Delta F(2,141)=10.70^{***}$			$\Delta R^2=.06, \Delta F(2,141)=4.73^{**}$			$\Delta R^2=.05, \Delta F(2,141)=4.15^*$			$\Delta R^2=.15, \Delta F(2,141)=12.17^{***}$			$\Delta R^2=.03, \Delta F(2,141)=2.07$		
B2	Cinsiyet	-.03	.11	-.23	-.27	.14	-1.96*	.03	.19	.14	.29	.15	1.90	.02	.19	.12
	MRİD	.13	.10	1.32	.25	.12	2.10*	.40	.16	2.45*	.00	.13	-.02	-.41	.17	-2.44*
	EDT	.01	.06	.17	.03	.08	.38	-.05	.11	-.48	.02	.09	.24	.05	.11	.42
	EKT	.23	.05	4.22***	.11	.07	1.66	.41	.09	4.40***	.29	.08	3.87***	.17	.09	1.79
		$\Delta R^2=.12, \Delta F(2,141)=10.75^{***}$			$\Delta R^2=.02, \Delta F(2,141)=1.97$			$\Delta R^2=.12, \Delta F(2,141)=10.48^{***}$			$\Delta R^2=.11, \Delta F(2,141)=9.18^{***}$			$\Delta R^2=.06, \Delta F(2,141)=2.31$		

* p<.05, ** p<.01, *** p<.001. ÇDCÖ ve EÇDÖ alt ölçek puanları üzerinden yürütülen hiyerarşik regresyon analizlerinin ilk basamakları aynıdır. B1= Birinci Basamak, B2= İkinci Basamak, ABYB = Aşk Bir Yolunu Bulur, İVT = İlk ve Tek Aşk, İDL = İdealleştirme, İGA = İlk Görüşte Aşk, MRİD = Mevcut Romantik İlişki Durumu, DC = Düşmanca Cinsiyetçilik, KC = Korumacı Cinsiyetçilik, EDT = Erkeklerle İlişkin Düşmanca Tutumlar, EKT = Erkeklerle İlişkin Korumacı Tutumlar

İDL alt ölçeği üzerinden yürütülen analizlerde birinci basamaktaki demografik değişkenlerin açıklanan varyansa katkısının anlamlı olmadığı, ancak ikinci basamakta eklenen DC ve KC'nin modele anlamlı bir katkısı olduğu görülmüştür ($\Delta R^2=.15$, $\Delta F(2,141)=12.17$, $p < .001$). Bu basamakta KC'nin pozitif yöndeki etkisinin anlamlı olduğu bulunmuştur ($\beta = .36$, $SH = .08$, $t = 4.69$, $p < .001$). Benzer şekilde erkeklere yönelik çelişik duygulu cinsiyetçi tutumlardan EKT pozitif yönde anlamlı bir etki göstermiştir ($\Delta R^2=.11$, $\Delta F(2,141)=9.18$, $p < .001$; $\beta = .29$, $SH = .08$, $t = 3.87$, $p < .001$).

Son olarak İGA alt ölçeğinden alınan puanlar üzerinden aynı regresyon analizi yürütüldüğünde, birinci basamaktaki demografik değişkenlerin ve ikinci basamakta eklenen ÇDCÖ (EÇDÖ) alt ölçeklerinin açıkladığı varyansın anlamlı olmadığı görülmüştür.

6. Tartışma

Romantik inançlar her ne kadar ilişkiye başlama konusunda işlevsel olabilese de uzun süreli ilişkilerde ilişki kalitesini bozabilmektedir. Bu nedenle, üniversite öğrencilerinin romantik inançlarını ve bu inançların olası kaynaklarını çalışmak gelecekteki uzun süreli ilişkilerine katkı sağlamak açısından önem kazanmaktadır.

Romantik inançların geleneksel cinsiyet rolleri ile ilişkili olduğu düşünülmeye karşın literatürde bu inançların cinsiyetçilik ile ilişkisini doğrudan inceleyen çalışmalara rastlanmamaktadır. Bu nedenle, yürütülen çalışmada romantik inançlar ile cinsiyetçilik arasındaki ilişkiler incelenmiştir. Ayrıca, romantik inançların cinsiyet ve ilişki durumu ile ilişkisi de ele alınarak söz konusu inançların olası kaynakları geniş bir çerçevede irdelenmiştir.

6.1. Cinsiyetin Romantik İnançlar ve Cinsiyetçilik ile İlişkisi

Çalışmanın birinci hipotezi bağlamında romantik inançlar ile cinsiyetin ilişkisi incelendiğinde, geçmiş çalışmalarla benzer şekilde erkeklerin daha fazla romantik inanca sahip oldukları görülmüştür (Küçükarslan, 2011; Sharp ve Ganong, 2000; Sprecher ve Metts, 1989; 1999). Alt ölçek puanlarındaki farklılaşmalara odaklanıldığında ise erkeklerin aşklarının bütün engelleri aşacağına ve tek bir kişiye aşık olacaklarına kadınlardan daha fazla inandıkları görülmüştür. Sprecher ve Metts (1989) Romantik İnançlar Ölçeğini ilk geliştirdikleri çalışmalarında ilk ve tek aşk inancı dışındaki inançlarda erkeklerin daha yüksek puanlar aldığını bulmuşlardır. Bununla birlikte, boylamsal çalışmalarında (Sprecher ve Metts, 1999) alt ölçek puanlarında cinsiyet farkının istatistiksel olarak anlamlı olmadığını, erkeklerin toplam puanda kadınlardan daha fazla romantik inanç beyan ettiklerini bulmuştur. Ölçeğin Türkçeye uyarlama çalışmasındaysa, Küçükarslan (2011) erkeklerin sadece ABYB ve İGA alt ölçeklerinde kadınlardan daha fazla romantik inanç sergilediklerini belirtmiştir. Bu bulgular birlikte ele alındığında, erkeklerin genel olarak daha fazla romantik inanca sahip olmalarına karşın, ABYB alt ölçeği dışındaki alt ölçeklerdeki cinsiyet farklılaşmasının tutarlı olmadığı görülmektedir. Söz konusu durum üzerinde çalışılan örneklemelerin farklı olmasından kaynaklanıyor olabileceği gibi ABYB alt ölçeği dışındaki alt ölçeklerin az sayıda madde içermesi ve bu yüzden güvenilirlik katsayılarının düşük olmasının da bir sonucu olabilir. Bu çalışmada hesaplanan güvenilirlik katsayıları incelendiğinde de sadece üç maddeden oluşan İDL ve sadece iki maddeden oluşan İGA ölçeklerinin alfa değerlerinin kabul edilir sınırların çok altında olduğu görülmüştür. Gelecek çalışmalarda bu alt ölçeklere yeni maddeler eklenerek ölçeklerin güvenilirliklerinin artırılması, spesifik romantik inançların çalışılabilmesi için faydalı olacaktır.

Katılımcıların cinsiyetçi tutumları üzerinde de cinsiyetin anlamlı bir etkisi olduğu gözlenmiştir. Geçmiş çalışmalarla tutarlı olarak, erkeklerin DC ve EKT alt ölçeklerinde kadınlardan daha yüksek puanlar aldıkları bulunmuştur. Katılımcıların KC puanları incelendiğinde ise, kadın ve erkeklerin görece benzer puanlara sahip olduğu, ancak erkeklerin KC puanlarının istatistiksel olarak anlamlı bir şekilde daha yüksek olduğu görülmüştür. Glick ve arkadaşları (2004) da farklı kültürlerde erkeklerin kadınlara yönelik daha fazla düşmanca cinsiyetçilik gösterdiği, buna karşın kadınların erkeklere yönelik düşmanca cinsiyetçiliğinin

daha yüksek olduğunu bulmuştur (ayrıca bkz. Glick ve arkadaşları, 2000). Araştırmacılar bu durumun kadınların kendilerine gösterilen düşmanca cinsiyetçiliği kabul etmeme ve erkeklerin lehine olan ataerkil güç farkına içerlemelerinden kaynaklandığını savunmuştur. Araştırmacıların bulguları korumacı cinsiyetçilik açısından cinsiyet farklılaşmasının ülkeler arasında daha az tutarlı bir bulgu olduğuna işaret etmiştir. Bu çalışmada, erkeklerin hem kadınlara hem de erkeklere yönelik korumacı cinsiyetçilik puanlarının daha yüksek olması örneklemimizin özelliklerinden ve/veya çalışılan konudan kaynaklanmış olabilir. Genel olarak erkeklerin romantik inançlarının yüksek olduğu örneklemimizde, erkekler korumacı tutumları geleneksel cinsiyet rollerine dayanan bir ilişkiyi başlatma ya da devam ettirmede işlevsel görmüş olabilirler (de Lemus, Moyave Glick, 2010). Bununla birlikte, çalışmamızda romantik ilişkileriyle ilgili sorular cevaplayan erkek katılımcıların korumacı cinsiyetçi tutumları aktive olmuş olabilir (Good ve Sanchez, 2009). Bu etkenlerden hangilerinin erkeklerin daha fazla korumacı cinsiyetçi tutumlar sergilemeleriyle sonuçlanmasına yol açtığı gelecek çalışmalarda incelenebilecek bir konudur.

6.2. İlişki Durumunun ve Deneyiminin Romantik İnançlar ve Cinsiyetçilikle İlişkisi

Araştırmanın ikinci hipotezi çerçevesinde, ilişki durumu ve deneyiminin romantik inançlarla ilişkisi incelendiğinde mevcut sevgilisi olan katılımcıların toplam RİÖ puanında, ABYB ve İVT alt ölçeklerinde sevgilisi olmayan katılımcılardan daha yüksek puanlar aldığı görülmüştür. Bununla birlikte, geçmişte ilişki yaşamının romantik inançlar ile ilişkili olmadığı bulunmuştur. Benzer şekilde, geçişteki sevgililerle toplam ilişki süresi (GİS) ile yürütülen korelasyon analizleri, bu değişkenin de romantik inançlar ile ilişkili olmadığını göstermiştir. Söz konusu durum, romantik inançların geçmiş ilişkilerden ziyade mevcut ilişki ile ilgili bir inanç olduğu yönündeki bulgularla uyumludur (Gizir, 2013; Küçükarslan, 2011).

Küçükarslan (2011) da bizim çalışmamızdakine benzer şekilde ABYB ve İVT alt boyutlarında mevcut ilişkisi olanların daha yüksek puanlar aldığını rapor etmiştir. Söz konusu bulgu, romantik bir ilişki içinde olan bireylerin ilişkilerini zorluklar karşısında devam ettirebileceklerine ve gerçek aşklarını bir anlamda bulduklarına inandıklarını işaret etmektedir. Bu açıdan bakıldığında, mevcut ilişkisi olanların ilişkilerine daha fazla bağlılık gösterdikleri, bu nedenle de romantik inançlarının işlevsel olduğu düşünülebilir (Murray ve Holmes, 1997; Sharp ve Ganong, 2000). Benzer şekilde, Sprecher ve Metts (1999) de romantik inançların bireyleri güdüleyerek onları ilişkiyi başlatma ve ilişkiyi dönüştürmeye (örn. flörtten nişanlılığı) yöneltmesi açısından işlevsel olabileceğine işaret etmektedir. Ancak, çalışmamızda mevcut sevgilisi olmayan katılımcılardan da veri toplandığı için ilişki doyumu gibi ilişkinin niteliğini gösteren ölçümlerin alınmaması bir kısıtlılık oluşturmaktadır. Bu nedenle, romantik inançların flört ilişkilerindeki işlevselliğini incelemek için ilişki doyumu gibi romantik ilişkinin nasıl işlediği ile ilgili doğrudan bilgi veren ölçümlerin alındığı çalışmalara ihtiyaç duyulmaktadır.

Mevcut bir ilişkide olmak katılımcıların romantik inançlarını arttırmış olsa da mevcut ilişkinin süresi ile romantik inançlar arasındaki korelasyonların anlamlı olmaması beklenmedik bir bulgudur. Sprecher ve Metts (1999) yürüttükleri boylamsal çalışmada ilişki süresi arttıkça romantik inançların azaldığını, yalnızca flörtten nişanlanmaya geçen çiftlerde romantik inançların değişmeden devam ettirildiğini bulmuştur. Bu bağlamda yapılabilecek bir spekülasyon, mevcut ilişkisi olan katılımcılarımızın bu ilişkilerini evlilik gibi uzun süreli bir ilişkiye dönüştürmeyi planladıkları için romantik inançlarını devam ettirmekte olduklarıdır. Bu spekülasyon, katılımcıların mevcut sevgilileriyle evlilik niyetlerinin ölçüldüğü gelecek çalışmalarda ele alınılabilecek bir konudur.

Çalışmanın ilginç bir bulgusu geçmişteki ortalama ilişki süresinin (GSOİS) romantik inançlar ile negatif yönde korelasyonlar göstermiş olmasıdır. Bu durum, geçmişte daha sık ilişki/sevgili değiştirmiş olan katılımcıların aşkın bütün engelleri aşacağına, birlikte oldukları kişinin ilk ve tek aşkları olduğuna ve ilişkilerinin ideallerindeki gibi bir ilişki olduğuna daha fazla inandıklarına işaret etmektedir. Geçmiş çalışmalarda da romantik inançların bir ilişkiyi

başlatmaya bireyleri güdülediği belirtilmiştir (Dion ve Dion, 1996; Sprecher ve Metts, 1999). Bununla birlikte, romantik inançları yüksek olan bireylerin ilişkilerindeki problemleri çözmek için daha az işlevsel olan yöntemler kullandıkları ve ilişkiyi terk etmeyi planladıkları rapor edilmiştir (Christian, OLeary ve Vivian, 1994; Kaygusuz, 2013; Metts ve Cupach, 1990). Bu çerçevede düşünüldüğünde, yüksek düzeyde romantik inançlara sahip üniversite öğrencilerinin ilişkisel problemlerini başarılı bir şekilde çözemedikleri ve yeni bir ilişkiye başlama konusunda daha istekli oldukları için sık sevgili değiştirdikleri düşünülebilir. Gelecek çalışmalarda, katılımcıların bir ilişkiye başlama yönündeki isteklilikleri veya devam eden ilişkilerinde kullandıkları problem çözme yaklaşımları ölçülerek, söz konusu bulgunun kaynağı daha iyi anlaşılabilir.

Alan yazında cinsiyetçiliğin ilişki durumu ve deneyimi ile ilişkisi üzerine yürütülmüş az sayıda çalışma bulunduğundan, çalışmamızda söz ilişkiler bir araştırma sorusu olarak ele alınmıştır. Analiz sonuçları mevcut ilişkisi olanların DC, EDT ve EKT puanlarının daha yüksek olduğunu ve mevcut sevgiliyle ilişki süresi arttıkça EDT'nin de arttığını göstermiştir. Söz konusu bulgular genel olarak değerlendirildiğinde, katılımcıların ilişki durumu ve deneyimlerinin düşmanca cinsiyetçilik (EDT ve DC) ile ilişkili olduğu dikkat çekmektedir. Benzer şekilde de-Lemus, Moya ve Glick (2010) de kadınların ilişki deneyimi ile düşmanca cinsiyetçiliğin ilişkili olduğunu bulmuştur. Bizim örneklemimizin çoğunluğunun kadınlardan oluşması ve mevcut ilişkisi olan erkeklerin sayısının az olması, cinsiyete göre ilişki deneyimi ve cinsiyetçilik arasındaki ilişkiyi incelememizde bir kısıtlılık oluşturmuştur. Belki de bu yüzden, çoğunluğu kadın olan örneklemimizde ilişki durumu ve deneyimi düşmanca cinsiyetçilik ile ilişkili olduğu gözlenmiş olabilir. Mevcut ilişkisi olan kadın ve erkeklerin benzer oranlarda olduğu bir örnekte cinsiyetin de bir değişken olarak alınarak bu sorunun çalışılması gerekmektedir.

6.3. Korumacı ve Düşmanca Cinsiyetçilik ile Romantik İnançlar Arasındaki İlişkiler

Çalışmamızın üçüncü hipotezi bağlamında cinsiyetçilik ile romantik inançlar arasındaki ilişkiler incelendiğinde, romantik inançlar ile korumacı cinsiyetçi tutumların arasında özgün bir ilişki olduğunu göstermiştir. Her ne kadar korelasyon analizleri kadınlara yönelik düşmanca cinsiyetçiliğin de romantik inançlar ile ilişkili olduğunu göstermiş olsa da regresyon analizinde cinsiyet, mevcut ilişki durumu ve korumacı cinsiyetçilik kontrol edildiğinde bu ilişkinin anlamlılığını yitirdiğini göstermiştir. Söz konusu durum, korumacı ve düşmanca cinsiyetçi tutumların birbiriyle yüksek korelasyonu olmasından kaynaklanıyor olabilir (Glick ve Fiske, 2001). Regresyon analizinde cinsiyetçi tutumlar arasındaki korelasyon kontrol edildiğinde yalnızca korumacı cinsiyetçiliğin anlamlı bir yordayıcı olarak gözlenmesi, cinsiyetçilik ile ilgili gelecek çalışmalarda da benzer bir regresyon modeli kullanılarak korumacı ve düşmanca cinsiyetçiliğin ortak varyansının (covariance) kontrol edilmesi gerektiğine işaret etmektedir.

Romantik inançlar ile korumacı cinsiyetçilik arasında gözlenen pozitif yöndeki ilişki literatürdeki benzer çalışmaların bulguları ile tutarlıdır. Viki, Abrams ve Hutchison (2003) da ilişkilerin başlatılması ile ilgili olan ataerkil centilmenliğin düşmanca cinsiyetçilik yerine korumacı cinsiyetçi tutumlarla şekillendiğini bulmuştur. Araştırmacılar ÇDCÖ ve EÇDÖ ölçeklerinin alt ölçekleri birleştirilerek korumacılık ve düşmanlık boyutları oluşturulmuş ve cinsiyet ile birlikte bu alt boyutları çoklu regresyon analizine soktuklarında sadece korumacılık puanının ataerkil centilmenlik ile pozitif yönde bir ilişki gösterdiğini bulmuştur.

Korumacı cinsiyetçilik, kadınların zayıf ve erkekler tarafından korunması gereken bireyler olduğu ve erkeklerin ise kadınlara kaynak sağlaması gerektiği yönündeki inançları içerdiğinden, geleneksel ilişki rollerini benimseyen bireylerde romantik ilişki ile ilgili gerçekçi olmayan idealleri beraberinde getiriyor olabilir. Bu durum aslında, korumacı cinsiyetçiliği benimseyen bireylerin medyada sıklıkla resmedilen beyaz atlı prens ve prenses senaryosuna uygun romantik beklentilere sahip olduğunu düşündürmektedir (Tanner, Haddock, Zimmerman ve Lund, 2003; ayrıca bkz. Glick ve Fiske, 2001). Belki de bu yüzden, kadınlar korumacı

cinsiyetçi erkekleri tercih etme yönelimine girmekte (Bohner, Ahlborn ve Steiner, 2010; Lee, Fiske, SGLick ve Chen, 2010; Travaglia, Overall ve Sibley, 2009) ve erkeklerin ilişkiye bağlılık eğilimlerinin korumacı cinsiyetçilikle ilişkili olduğu gözlenmektedir (Good ve Sanchez, 2009).

Romantik inançlardan ilk görüşte aşk alt ölçeği dışındaki bütün alt ölçeklerle korumacı cinsiyetçiliğin benzer yönde ilişkisi olduğu bulunmuştur. Alt ölçekler açısından düşünüldüğünde korumacı cinsiyetçiliği yüksek olan bireylerin aşklarının bütün engelleri aşacağı, yalnızca tek bir kişiye âşık olacaklarına ve âşık oldukları kişinin ve ilişkilerinin ideallerindeki gibi olacağına inandıkları görülmektedir. İlk görüşte aşkın korumacı cinsiyetçilik ile ilişkili olmaması, bu romantik inancın diğer romantik inançlardan farklı işlemesi ile ilgili olabilir. Sprecher ve Metts (1989; 1999) de bu inancın, diğer romantik inançlardan farklı olduğu ve ilişki kalitesi ile aşka yönelik ölçümlerin çoğuyla zayıf korelasyonlar gösterdiğini bulmuştur. Araştırmacıların bulgularında dikkat çeken nokta, ilk görüşte aşk inancının tutkulu aşkla ve geçmiş ilişki sayısının düşük olmasıyla pozitif yönde ilişkili olmasıdır. Belki de bu inanç, kişinin eş seçimi konusunda kendisini aşırı sınırlaması ve oldukça seçici olmasıyla ilgili olabilir. Gelecek çalışmalarda ilk görüşte aşkın yordayıcılarının bu bağlamda incelenmesi literatüre önemli bir katkı sağlayabilir.

Sonuç ve Öneriler

Çalışmadan elde edilen sonuçlar genel olarak değerlendirildiğinde, üniversite öğrencilerinin korumacı cinsiyetçi tutumlarının işlevsel olmayan romantik inançlarla birlikte artış gösterdiği, erkeklerin daha fazla romantik inanca sahip olduğu, devam eden bir ilişki içerisinde olan bireylerin daha fazla romantik inanç rapor ettiği ve sık sevgili değiştiren katılımcıların romantik inançları daha fazla onayladıkları görülmüştür. Yürütülen çalışma, romantik inançlar ile cinsiyetçi tutumlar arasındaki ilişkiyi doğrudan incelediği için literatürdeki önemli bir boşluğu doldurmuştur. Ancak, çalışmanın sahip olduğu çeşitli kısıtlılıklar, romantik inançlar ile cinsiyetçilik arasındaki ilişkiyi daha iyi anlamamız için gelecek çalışmalara ihtiyaç olduğunu göstermektedir.

Çalışmanın en önemli kısıtlılıklarından birisi, romantik inançlar ölçeğinin alt ölçeklerinin güvenilirliklerinin oldukça düşük olmasıdır. Sprecher ve Metts'in (1989) ölçeği geliştirme çalışmalarında da İDL ve İGA alt ölçeklerinin; yürüttükleri boylamsal çalışmada ise (Sprecher ve Metts, 1999) İGA alt ölçeğinin iç tutarlılıklarının .70'in altında olduğu görülmüştür. Benzer bir durumu Küçükarslan (2011) ölçeğin Türkçeye uyarlama çalışmasında İVT, İDL ve İGA alt ölçekleri için gözlemiştir. Ayrıca, Weaver ve Ganong (2004) Afrika kökenli ve Avrupa kökenli Amerikalılar için ölçeğin faktör yapısının farklılaştığını, sadece "İlk ve Tek Aşk" alt ölçeğinde bu örneklemelerin benzeştiğini bulmuştur. Bununla birlikte, araştırmacılar ölçek toplam puanlarının geçerlilik kriterleriyle her iki örnekte de benzer ilişkiler gösterdiğini bulmuş ve etnik çeşitliliği bulunan örnekte RİÖ toplam puanının kullanılmasını önermiştir. Genel olarak bakıldığında, alt ölçekler ile ilgili bütün bulgular, alt ölçeklerin iç tutarlılıkları ile ilgili bir sorun olduğuna işaret etmektedir. Bu nedenle, gelecek çalışmalarda ölçeğin tekrar gözden geçirilip gerekirse alt ölçeklere yeni maddeler eklenmesi yararlı olacaktır.

Çalışmadaki bir diğer kısıtlılık ise katılımcı sayısının görece sınırlı olmasından dolayı geçmiş ilişki durumu ve mevcut ilişki durumu çarpazlanması ile elde edilen dört kategorinin yeterince resmedilememiş olmasıdır. Geçmişte veya halihazırda bir ilişkisi olan katılımcıların sayılarının sınırlı olması özellikle korelasyonel analizlerle ilgili önemli oranda istatistiksel güç kaybına yol açmıştır. Bu yüzden, yürütülen regresyon analizlerinde ilişki süreleri ile ilgili değişkenler kullanılamamıştır. Gelecek çalışmalarda sadece ilişki deneyimi olan katılımcılarla çalışmanın yürütülmesi, romantik inançlar ve romantik deneyim arasındaki ilişkiyi daha iyi anlamamızı sağlayabilir. Son olarak, gelecek çalışmalarda katılımcıların romantik bir ilişkiye başlama isteklilikleri ve/veya devam eden ilişkilerinin kalitesi ile ilgili ölçümlerin de alınması, romantik inançların işlevselliğinin incelenmesi için yararlı olacaktır.

Kaynakça

- Barreto, M. ve Ellemers, N. (2005). The Burden of benevolent sexism: How it contributes to the maintenance of gender inequalities, *European Journal of Social Psychology*, 35: 633–642.
- Bohner, G., Ahlborn, K. ve Steiner, R. (2010). How sexy are sexist men? Women's perception of male response profiles in the ambivalent sexism inventory, *Sex Roles*, 62: 568–582.
- Bradbury, T. N. ve Fincham, F. D. (1988). Individual difference variables in close relationships: A contextual model of marriage as an integrative framework, *Journal of Personality and Social Psychology*, 54: 713–721.
- Choo, P., Levine, T. ve Hatfield, E. (1996). Gender, love schemas, and reactions to romantic break-ups, *Journal of Social Behavior and Personality*, 11: 143–160.
- Christian, J. L., O'Leary, K. D., ve Vivian, D. (1994). Depressive symptomatology in maritally discordant women and men: The role of individual and relationship variables. *Journal of Family Psychology*, 8(1): 32–42.
- De Lemus, S., Moya, M. ve Glick, P. (2010). When contact correlates with prejudice: Adolescents' romantic relationship experience predicts greater benevolent sexism in boys and hostile sexism in girls, *Sex Roles*, 63: 214–225.
- Dion, K. K. ve Dion, K. L. (1996). Cultural perspectives on romantic love, *Personal Relationships*, 3: 5-18.
- Dumont, M., Sarlet, M. ve Dardenne, B. (2010). Be too kind to a woman, she'll feel incompetent: benevolent sexism shifts self-construal and autobiographical memories toward incompetence, *Sex Roles*, 62: 545–553.
- Eagly, A. H. ve Mladinic, A. (1994). Are people prejudiced against women? Some answers from research on attitudes, gender stereotypes, and judgments of competence, *European Review of Social Psychology*, 5(1): 1–35.
- Eastwick, P. W., Eagly, A. H., Glick, P., Johannesen-Schmidt, M. C., Fiske, S. T. ve arkadaşları (2006), Is traditional gender ideology associated with sex-typed mate preferences? A test in nine nations, *Sex Roles*, 54: 603–614.
- Epstein, N. ve Eidelson, R. (1981). Unrealistic beliefs of clinical couples: Their relationship to expectations, goals and satisfaction. *American Journal of Family Therapy*, 9: 13–22.
- Gizir, C. A. (2013). Üniversite öğrencilerinin ilişki inançlarının cinsiyet ve romantik ilişki yaşama durumlarına göre incelenmesi, *Eğitim ve Bilim*, 38: 372-383.
- Glick, P. ve Fiske, S. T. (1996). The ambivalent sexism inventory: differentiating hostile and benevolent sexism, *Journal of Personality and Social Psychology*, 70(3): 491–512.
- Glick, P. ve Fiske, S. T. (2001). An ambivalent alliance, *American Psychologist*, 56 (2): 109–118.
- Glick, P., Fiske, S. T., Mladinic, A., Saiz, J. L., Abrams, D., Masser, B. ve arkadaşları (2000). Beyond prejudice as simple antipathy: Hostile and benevolent sexism across cultures, *Journal of Personality and Social Psychology*, 75: 763–775.
- Glick, P., Lameriras, M., Fiske, S. T., Eckes, T., Masser, B., Volpato, C., Manganelli, A. M., Pek, J., Huang, L.-I., Sakalli-Ugurlu, N., Rodriguez Castro, Y. R., D'Avila Pereira, M. L., Willemsen, A. B., Six-Materna, I. ve Wells, R. (2004). Bad but bold: Ambivalent attitudes toward men predict gender inequality in 16 nations, *Journal of Personality and Social Psychology*, 86: 713-728.

- Glick, P., Sakallı-Uğurlu, N., Ferreira, M. C. ve Aguiar de Souza, M. (2002). Ambivalent sexism and attitudes toward wife abuse in turkey and brazil, *Psychology of Women Quarterly*, 26(4): 292–297.
- Glick, P. ve Fiske, S. T. (1999). The ambivalence toward men inventory: Differentiating hostile and benevolent beliefs about men, *Psychology of Women Quarterly*, 23: 519–536.
- Good, J. J. ve Sanchez, D. T. (2009). Communal stereotypes prime men’s benevolent sexism: Implications for romance and family, *Psychology of Men & Masculinity*, 10 (1): 88–94.
- Hammond, M. D. ve Overall, N. C. (2013). When relationships do not live up to benevolent ideals: Women’s benevolent sexism and sensitivity to relationship problems, *European Journal of Social Psychology*, 43: 212–223.
- Jost, J. T. ve Kay, A. C. (2005). Exposure to benevolent sexism and complementary gender stereotypes: Consequences for specific and diffuse forms of system justification, *Journal of Personality and Social Psychology*, 88(3): 498–509.
- Karabacak, A. ve Çiftçi, M. (2016). Üniversite öğrencilerinin evliliğe ilişkin tutumları ile romantik ilişkilerde akılcı olmayan inançları arasındaki ilişkinin incelenmesi, *Psikoloji Çalışmaları*, 36(2): 25-43.
- Kaygusuz, C. (2013). Irrational beliefs and abuse in university students' romantic relations, *Eurasian Journal of Educational Research*, 51: 141-156.
- Küçükarslan, M. (2011). *Mersin Üniversitesi Öğrencilerinin Romantik İlişkilere Yönelik İnançlarının Cinsiyet, Sınıf Düzeyi ve Romantik İlişki Yaşama Durumuna Göre İncelenmesi*, Mersin Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü, Yüksek Lisans Tezi, Mersin.
- Lee, T. L., Fiske, S. T., Glick, P. ve Chen, Z. (2010). Ambivalent Sexism in close relationships: (hostile) power and (benevolent) romance shape relationship ideals, *Sex Roles*, 62: 583–601.
- Medora, N.P., Larson, J. H., Hortaçsu, N. ve Dave, P. (2002). Perceived attitudes towards romanticism: a cross-cultural study of american, asian-indian, and turkish young adults, *Journal of Comparative Family Studies*, 33 (2): 155-178.
- Metts, S. ve Cupach, W. R. (1990). The influence of relationship beliefs and problem-solving responses on satisfaction in romantic relationships, *Human Communication Research*, 17: 170–185.
- Moller, A. T. ve Van Zyl, P. D. (1991). Relationship beliefs, interpersonal perception, and marital adjustment, *Journal of Clinical Psychology*, 47: 28–33.
- Moya, M., Glick, P., Expósito, F., de Lemus, S. ve Hart, J. (2007). It’s for your own good: Benevolent sexism and women’s reactions to protectively justified restrictions, *Personality and Social Psychology Bulletin*, 33: 1421–1434.
- Murray, S. L. ve Holmes, J. G. (1997). A leap of faith? Positive illusions in romantic relationships, *Personality and Social Psychology Bulletin*, 23(6): 586-604.
- Ondaş, B. (2007). *Üniversite öğrencilerinin evlilik ve eş seçimi ile ilgili görüşlerinin incelenmesi*, Gazi Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü, Yüksek Lisans Tezi, Ankara.
- Sakallı-Uğurlu, N. (2002). Çelişik duygulu cinsiyetçilik ölçeği: Geçerlik ve güvenilirlik çalışması, *Türk Psikoloji Dergisi*, 17(49): 47-58.
- Sakallı-Uğurlu, N. (2008). Erkeklerle ilişkin çelişik duygular ölçeği'nin Türkçe'ye uyarlanması, *Türk Psikoloji Yazıları*, 11(21): 1-11.
- Sharp, E. A. ve Ganong, L. H. (2000). Raising awareness about marital expectations: Are unrealistic beliefs changed by integrative teaching? *Family Relations*, 49(1): 71-76.

- Sprecher, S. ve Metts, S. (1989). Development of the romantic beliefs scale and examination of the effects of gender and gender-role orientation, *Journal of Social and Personal Relationships*, 6: 387-411.
- Sprecher, S. ve Metts, S. (1999). Romantic beliefs: their influence on relationships and patterns of change over time, *Journal of Social and Personal Relationships*, 16(6): 834-851.
- Stackert, R.A. ve Bursik, K. (2003). Why am I unsatisfied? Adult attachment style, gendered irrational relationship beliefs, and young adult romantic relationship satisfaction. *Personality and Individual Differences*, 34 (8): 1419-1429.
- Tanner, L. R., Haddock, S. A., Zimmerman, T. S. ve Lund, L. K. (2003). Images of couples and families in disney feature-length animated films, *American Journal of Family Therapy*, 31: 355-373.
- Travaglia, L. K., Overall, N. C. ve Sibley, C. G. (2009). Benevolent and hostile sexism and preferences for romantic partners, *Personality and Individual Differences*, 47: 599-604.
- Türkarşlan, N. ve Suleymanov, A. (2010). Üniversite son sınıf öğrencilerinin evlilik konusundaki görüş ve düşünceleri - Azerbaycan ve Türkiye karşılaştırması, *Karadeniz Dergisi*, 5: 54-66.
- Viki, G. T., Abrams, D. ve Hutchison P. (2003). The “true” romantic: Benevolent sexism and paternalistic chivalry, *Sex Roles*, 49: 533-537.
- Weaver, S. E. ve Ganong, L. H. (2004). The Factor Structure of the Romantic Beliefs Scale for African Americans and European Americans. *Journal of Social and Personal Relationships*, 21 (2): 171-185.
- Wood, W., Rhodes, N. ve Whelan, M. (1989). Sex differences in positive well-being: A consideration of emotional style and marital status, *Psychological Bulletin*, 106: 249-264.

ETİK ve BİLİMSEL İLKELER SORUMLULUK BEYANI

Bu çalışmanın tüm hazırlanma süreçlerinde etik kurallara ve bilimsel atıf gösterme ilkelerine riayet edildiğini yazar(lar) beyan eder. Aksi bir durumun tespiti halinde Afyon Kocatepe Üniversitesi Sosyal Bilimler Dergisi'nin hiçbir sorumluluğu olmayıp, tüm sorumluluk makale yazarlarına aittir.